

(iudicii) *nemo scit, neque Angelus in cælo, etc.*; ergo a *fortiori* neque sancti. Unde probabile est eos non cognoscere ab initio preces ad se fundendas, sed solum eo tempore quo reipsa funduntur.

5° Lucida hæc visio Dei esse non potest sine amore ei proportionato, qui a theologis vocatur fruitivus, quia mens amplius non desiderat, sed plene fruitur objecto amato, et sine ulla formidine illud per quamcumque causam amittendi. Hinc perfecta quies et torrens voluptatis nascitur, ut ait Propheta.

An beatitudo formaliter spectata consistat in visione intuitiva, ab amore et fruitione Dei præcisa, an vero hæc omnia conjunctim sumpta beatitudinem formalem constituent, subtiliter disputant theologii. Vide in hanc disputationem *Billuart*.

6° Non tamen pro omnibus æqualis est summa hæc beatitudo, sed varia est in infinitum et singulorum meritis proportionata; nam Christus dicit, Joan. XIV, 2: *In domo Patris mei mansiones multæ sunt*: huic doctrinæ tota universalis Ecclesiæ concinit traditio. Nihilominus omnes eandem, quoad substantiam, suscipiunt mercedem significatam per denarium quod paterfamilias æqualiter dat omnibus in vinea sua inæqualiter laborantibus, scilicet, vitam æternam quæ innumeros gloriæ et beatitudinis gradus habere potest: qui minus glorificatur, nulla percellitur invidia erga eos qui in excellentiori gradu constituuntur. Omnes Deum vident et quidem totum, sed non totaliter; cum in eo infinitæ sint perfectiones, eas plus minusve, juxta merita et donum Dei, contemplantur. Comperiunt omnes se juxta propria merita accepisse; satiantur et æterna quiete fruuntur. Unde *S. Aug.* de Civitate Dei, l. 22, cap. 30: « Ipse finis erit desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fastidio » amabitur, sine fatigatione laudabitur. » Sæpe ergo tantam felicitatem nobis destinam considerantes, dicamus Deo cum Psalmista, Ps. XVI, 15: *Satiabor cum apparuerit gloria tua.*

7° Beati in cælo sunt impeccabiles; nam 1° ita docent

omnes SS. Patres omnesque doctores; 2° peccare non possent nisi a Deo viso et eos beatificante divertendo: atqui nulla ipsis occurrere potest ratio, sive realis, sive apparens, ut se a Deo sic avertant: non realis, *ut patet*; non apparens, quia in pleno lumine quo perfruuntur, nulla est obscuritas, nulla falsitas, nulla illusio: ergo.

Hæc autem impeccabilitas oritur ab intrinseco, juxta Thomistas, id est, ab ipsa visione intuitiva quæ omnem intellectus ignorantiam et voluntatis deordinationem excludit: vel ab extrinseco tantum, juxta Scotistas, scilicet, speciali bonitatis Dei assistentia, ita ut, ea seclusa, sancti absolute peccare possent, non obstante visione beatifica.

ARTICULUS TERTIUS.

DE BEATITUDINE CORPORIS.

Quæ sit conditio corporis in præsentī vita non ambigitur. Certum est illud, in punitionem peccati, multis repletum esse miseriis, et, post vices diversas, dissolvi ac in pulverem redigi, juxta sententiam a Deo in Adamum et pastores ejus sic latam, Gen. III, 19: *Pulvis es, et in pulverem reverteris*. Petitur an e terra sit aliquando resurrecturum et gloria sibi propria donandum. Negarunt olim Sadducæi apud Judæos, ut patet ex Actibus Apostolorum, XXIII, 8; *Marcion, Basilides* et quidam veteres hæretici, apud Christianos, et etiam nunc negant quotquot sunt impii et athei. Nobis dicendum est 1° de resurrectione generali et 2° de qualitatibus corporum resurrectorum.

§ I. — De resurrectione generali.

PROPOSITIO.

Corpora mortuorum aliquando resurrectura sunt.

Prob. Hæc propositio admittenda est quæ est de fide, probatur Scriptura sacra, traditione et ratione: atqui talis est propositio nostra.

1° *Est de fide*; clare enim in Symbolis fidei nostræ exprimitur, nempe in Symbolo Apostolorum, *Credo carnis resurrectionem*; in Symbolo Constantinopolitano, *Et expecto resurrectionem mortuorum*, et Symbolo S. Athanasii, *Ad cuius adventum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis*. Ergo 1°.

2° *Prob. Scriptura sacra*. Job, xiv, 25 : *Scio quod Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum, et rursus circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum meum*. Plures rationalistæ germani contenderunt hunc textum intelligendum esse de restitutione Job in primum statum a quo exciderat. Verum ipse Rosenmüller invincibiliter eos confutat ex naturali sensu verborum et ex toto contextu.

Isai. xxvi, 19 : *Vivent mortui tui, interfecti mei resurgent : expergiscimini et laudate, qui habitatis in pulvere*.

Daniel, xii, 2 : *Et multi de his qui dormiunt in terræ pulvere evigilabunt, alii in vitam æternam, et alii in opprobrium, ut videant semper*. Vox multi sumitur pro omnibus qui sunt multi, ut Rom. v, 19 : *Sicut per inobedientiam unius peccatores constituti sunt multi*, id est omnes, qui, præ numero, sunt multi : vox ista plus dicit quam omnes, quia omnes non semper efficiunt multos, v. g., omnes filii patris hæreditatem ejus per portiones æquales dividunt; possunt non esse multi.

Matth. xxii, 29 : *Respondens Jesus, ait illis : Erratis nescientes Scripturas, neque virtutem Dei : in resurrectione enim neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in cælo. De resurrectione autem mortuorum non legis-tis?... Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob*.

I Cor. xv, 12 : *Si autem Christus prædicatur quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis, quoniam resurrectio mortuorum non est? Si autem resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit, inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est fides vestra*. Totum legatur caput. Cum hæc veritas creditu sit difficilis, clarissime Deus eam revelare voluit. Nullatenus igitur ad-

mitti potest, cum *Weischeder, de Wette* aliisque rationalistis, omnes textus resurrectionem carnis exprimentes, sensu metaphorico intelligendos esse; alioquin tota subverteretur Scriptura. Ergo 2°.

3° *Ex SS. Patribus*. S. *Polycarpus*, apud Euseb., Hist. lib. 2, cap. 15, Deum ante martyrium suum orans, ait : « *Benedico te, qui me in hunc diem et ad horam hanc perducere dignatus es, ut partem caperem in consortium martyrum et in calice Christi tui, in resurrectionem vitæ æternæ, animæ et simul corporis incorruptione Spiritus sancti.* »

S. *Just.*, Apol. n. 17 : « *Eodem modo, quia nondum vidistis mortuum ad vitam revocatum, increduli estis : sed quemadmodum nunquam credidissetis tales vos... fieri posse, et tamen factos videtis, eodem modo fieri posse existimate, ut dissoluta hominum corpora, et instar seminum in terram resoluta, Dei jussu, certo tempore resurgant et incorruptionem induant.* »

Athenagoras et *Tertull.* ex professo futuram esse corporum resurrectionem in specialibus libris probant.

S. *Aug.*, Serm. 241, n. 1 : « *Propria fides est Christianorum resurrectio mortuorum.* » Sic omnes alii Patres. Ergo.

4° *Ratione*. 1° Totus homo debet esse beatus vel reprobus, non vero pars hominis : atqui totus homo non esset, etc., si corpora non resurgerent. 2° Nihil facit anima in terra sine carne; corpus est consors et instrumentum meriti aut demeriti : ergo mercedis vel opprobrii debet esse particeps. « *Ita caro dum ministra et famula animæ deputatur, consors et cohæres invenitur, si temporalium, cur non æternorum?* » inquit *Tertull.*, l. de Resurrectione carnis, c. 8. 3° Ideo increduli resurrectionem negant, quia reputant eam impossibilem; sed, « *utique idoneus est reficere qui fecit; quanto plus est fecisse quam refecisse, initium dedisse quam reddidisse : ita restitutionem carnis faciliorem credas institutione;* » *Tertull.* ibid. Ubi Deus intervenit, serio objici non potest resurrectionis impossibilitas. Moleculæ enim materiales,

ex quibus corpora humana coalescunt, dividuntur, sed non pereunt. Etsi quædam in elementa aliorum corporum transeant, cum corpora pluribus annis viventia identidem mutatione insensibili renoventur, Deus semper habebit unde ea reconstituat completa, quoquo modo id faciat. Varia quæ excogitata fuerunt systemata ad modum futuræ resurrectionis explicandum, non referemus, et multo minus defendere conabimur. Ergo 4°, etc.; aliunde, etc. Ergo.

SCHOLIUM.

Non solum justi, sed impii resurgent. Nam 1° textus sive Scripturæ, sive Symbolorum, sive Patrum, allati, sunt generales, et supponunt omnes defunctos esse resurrecturos. 2° Hoc expresse dicit Christus, Joan. v, 25 : *Venit hora et nunc est quando mortui audient vocem Filii Dei, et qui audierint vivent... Omnes qui in monumentis sunt audient vocem Filii Dei, et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ; qui vero mala egerunt, in resurrectionem judicii.*

Sic pariter B. Paulus, I Cor. xv, 51 : *Ecce mysterium vobis dico : omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.*

Unde, si in aliis quibusdam Scripturæ textibus aliqua videatur obscuritas, per clarissima hujusmodi testimonia tollenda est. Hinc 1° hæc Ps. 1, 5, verba, *non resurgent impii in judicio*, significant impios non eodem modo ac justos esse resurrecturos, et ideo addit Psalmista, *neque peccatores in concilio justorum*, et in textu hebraico habetur, juxta interpretes, *impii non stabunt in judicio*, id est, causam suam sustinere non poterunt. 2° Hæc alia Psalmi cxiii, 17, verba, *Non mortui laudabunt te, Domine, neque omnes qui descendunt in infernum*, eo sensu intelligenda sunt, quod mortui Deum in cœtibus viventium non sint laudaturi, sacrificium laudis ipsi offerentes in terra. 3° Si Ecclesiastes dixerit, iii, 19, *Unus interitus est hominis et jumentorum, est aqua utriusque conditio :*

sicut moritur homo, sic et illa moriuntur, hoc solum exprimere voluit, scilicet, æqualem esse hominis et jumentum conditionem quoad vitam præsentem et corporis dissolutionem.

§ II. — De qualitatibus corporum resurrectorum.

Quædam qualitates erunt communes beatis et reprobis : aliæ speciales beatis, et aliæ reprobis.

Qualitates corporibus beatorum et reproborum communes.

Omnes resurgent incorrupti, in eadem carne, in eodem sexu, et probabiliter in perfecta ætate ac statura.

1° *Incorrupti*, ut expresse dicit Apostolus, I Corinth. xv, 52 : *In momento, in ictu oculi in novissima tuba : canet enim tuba, et mortui resurgent incorrupti.* Unde leges quibus regitur materia omnino erunt mutatae, saltem respectu corporum nostrorum.

2° *Resurgent in eadem carne.* Nam 1° Christus, prototypus omnium resurgentium, eandem assumpsit carnem, cicatrices suorum vulnerum secum reducens, ut ipse dixit Thomæ, Joan. xx, 27 : *Infer digitum tuum huc, et vide manus meas ; et affer manum tuam, et mitte in latus meum, et noli esse incredulus.* 2° In Symbolo Apostolorum dicitur, *Credo carnis resurrectionem* ; si autem mortui eandem non habituri essent carnem, hæc verba non essent accurata, ut patet. 3° Idem non reficeretur homo, sed alius formaretur, siquidem ex anima et corpore coalescit : ergo ipsa vox *resurrectio* eandem futuram esse carnem supponit.

Cum humanum corpus partes amittat et novas quotidie acquirat, ita ut insensibiliter et tamen realiter sæpe renovetur in longa vita, non omnes quæ sibi propriæ fuerunt partes in resurrectione habebit, alioquin foret monstruosum, sed tantum eas quæ ipsi ad justam proportionem necessariæ erunt, et probabiliter eas quibus tempore mortis constituebatur.

Moventur tamen difficultates ab incredulis circa eos qui perierunt in mari, combusti sunt in terra, devorati sunt a bestiis vel ab anthropophagis in quorum transierunt corpora, etc. Verum ad hæc sic respondet *S. Aug.*, de Civitate Dei, lib. 22, cap. 20 : « Absit ut ad resuscitanda corpora vitæque reddenda non possit omnipotentia Creatoris omnia revocare, quæ vel bestiae, vel ignis assumpsit, vel in pulverem cineremve collapsum, vel in humorem solutum, vel in auras est exhalatum : absit ut sinus ullus secretumque naturæ ita recipiat aliquid subtractum sensibus nostris, ut omnium Creatoris aut lateat cognitionem, aut effugiat potestatem. » Ergo.

3° *Resurgent in eodem sexu*, idque affirmatur contra nonnullos, qui his ad Eph. iv, 13, verbis fulti, *donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis Filii Dei in virum perfectum*, arbitrati sunt mulieres non resuscitandas esse in proprio sexu, sed in viros vertendas; nam 1° mortui resurgent in eodem corpore : at mulieres non resurgerent in eodem corpore, si talem subirent mutationem. 2° Sic docuerunt *Tertull.* lib. de Resurrect., cap. 60 ; *S. Hieron.*, Epist. 86 ad Eustochium ; *S. Aug.*, de Civit. Dei, l. 22, c. 17 : « Sed mihi melius sapere videntur, qui utrumque sexum resurrecturum esse non dubitant. Non enim libido ibi erit, quæ confusionis est causa : nam priusquam peccassent nudi erant, et non confundebantur vir et femina. Corporibus ergo illis vitia detrahentur, natura servabitur. »

In textu autem Epistolæ ad Eph. Apostolus non loquitur de resurrectione mortuorum, sed de renovatione spiritali quæ per fidem et charitatem fit in hac vita, ita ut non simus infantes fluctantes, sed viri perfecti in fide et charitate stantes. Ergo.

Cætera pariter habebimus membra, in statu perfecto constituta, potestatem et non necessitatem officia propria exercendi habitura, ut stomachum, viscera, etc. Sic, ex professo docet *Tertullianus* in loco citato.

4° *Probabile est mortuos suscitandos esse in ætate et sta-*

tura perfecta, videlicet circa ætatem triginta annorum et in statura communi, quæ simul a nimia exiguitate et a monstruosa magnitudiue recedat : sola ratio est quia primi parentes nostri, ex narratione Genesis, in ea ætate creati fuisse videntur, sicut arbores creatæ sunt cum fructibus; præsumitur autem Deum corpora ad dissolutionem propter peccatum damnata reformantem, ea in primo statu restitutum. Ita passim docent SS. Patres, et in primis *S. Aug.*, de Civitate Dei, lib. 22, cap. 14 : « Quid ergo de infantibus dicturi sumus, nisi quia non in ea resurrecturi sunt corporis exiguitate qua mortui, sed quod eis tardius accessurum erat tempore, hoc sunt illo Dei opere miro atque celerrimo recepturi. »

Non inferendum est tamen omnia corpora futura omnino similia : poterunt inter se eodem modo differre, quo viri, inter triginta et quadraginta annos nati, bene constituti, a se invicem discrepant.

Cæterum, cum revelatio divina in hoc puncto sileat, nihil definire possumus, sed tantum præsumere.

Queritur an homines qui tempore ultimi adventus Christi reperientur vivi, sint morituri, deinde resurrecturi.

R. affirmative; quia 1° *statutum est hominibus semel mori*, Hebr. ix, 27 ; 2° mors est pœna peccati originalis omnibus qui peccaverunt in Adamo inflicta : ergo nullus ab illa eximendus est. Sed quoniam qui tunc vivent per breve tempus erunt mortui, dicitur de Christo : *Inde venturus est judicare vivos et mortuos.*

Omnes, *in momento, in ictu oculi, in novissima tuba* resurgent, non vero alii ante alios ; et si Apostolus dicat, I Thess. iv, 15, *Mortui qui in Christo sunt, resurgent primi, deinde nos qui vivimus*, intervallum temporis significare non vult, sed dicere tunc viventes pariter resurrecturos, sicut prius mortuos, et ideo addit : *Omnes simul rapiemur cum illis in nubibus, obviam Christo in aera, et sic semper cum Domino erimus.* Unde videtur eum de solis electis hic loqui.

Qualitates corporibus beatorum propriae.

Quatuor numerari solent, scilicet impassibilitas, claritas, agilitas et subtilitas, quæ ex B. Paulo, I Cor. xv, 42 et seq. eruuntur : hæc sunt verba Apostoli : *Sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione; surget in incorruptione; seminatur in ignobilitate, surget in gloria; seminatur in infirmitate, surget in virtute; seminatur corpus animale, surget corpus spiritale.*

1° *Impassibilitas*, quæ his verbis exprimitur : *Seminatur in corruptione, surget in incorruptione; oportet enim, inquit idem Apostolus, ibid. 52, corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem.* Corpus autem incorruptibile et immortale, omnis incommodi, doloris, dissolutionis vel cujusque alterationis expers esse debet. Unde B. Joannes, in Apocalypsi, xxi, 4 : *Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra.* Ergo 1°.

2° *Claritas*, his verbis expressa : *Seminatur in ignobilitate, surget in gloria*; præiverat Sap. iii, 7 : *Fulgebunt justi, et tanquam scintilla in arundinetis discurrent*; et Daniel, xii, 3 : *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti.* Idem habet Christus, Matth. xiii, 43. Hinc Apostolus, I Cor. xv, 41 : *Alia claritas solis, alia claritas lunæ, et alia claritas stellarum. Stella enim a stella differt in claritate : sic et resurrectio mortuorum.* Ergo corpora beatorum erunt gloriosa, sicut corpus Christi fulgens apparuit in transfiguratione, et inæqualiter fulgebunt juxta merita, sicut animæ inæqualiter Deum vident. Gloriam ab ipsa visione Dei intuitiva oriri docent theologo. Ergo 2°.

3° *Agilitas*, sic a B. Paulo enuntiata : *Seminatur in infirmitate, surget in virtute*, in eo consistit, ut corpus ab uno loco in alium facile transire possit, nec gravitate aut pondere carnis impediatur; non tamen sic transire potest sine medio, ut quidam scholastici somniarunt. Quo intervallo corpus glorificatum ab uno loco in alium, vel per

alium transmeare possit, quo in loco ponendum sit, necimus, nec ullo modo in præsentis vita cognoscere valemus. Hanc verò dotem habitura esse beatorum corpora colligitur ex verbis Apostoli citatis, et ex his aliis, I Thess. ix, 16 : *Simul rapiemur*, etc. Ergo 3°.

4° *Subtilitas*, quæ ex his verbis repetitur : *Seminatur corpus animale, surget corpus spiritale*; id est corpus quod in hac vita est durum, crassum et impenetrabile, potu, cibo, somno indigens, fit aliquo modo per resurrectionem ut spiritus, neque esuriens, neque sitiens, neque somnians, et tantæ tenuitatis ut alia corpora possit penetrare, sicut lumen trajicit vitrum, et melius, sicut Christus, januis clausis, in medio discipulorum subito stabat. Ergo 4°.

Qualitates corporibus reproborum speciales

Corpora reproborum erunt incorrupta et immortalia, sed quatuor beatorum dotibus destituta : non erunt igitur 1° impassibilia, cum immensis et æternis devovenda sint cruciatibus : *Ibi erit stetus et stridor dentium*, Luc, xiii, 28; 2° non gloriosa; projici debent, e contra, *in tenebras exteriores*; 3° non agilia, *ligatis enim manibus et pedibus*, mittendi sunt reprobi *in tenebras exteriores*; 4° non subtilia, siquidem in carcere tenebroso ligari et detineri debent : deformia, crassa et omnibus miseriis repleta existent. Dicamus ergo cum B. Paulo : *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.*

ARTICULUS QUARTUS.

DE RELATIONE ACTUUM NOSTRORUM AD DEUM.

Constat, ex dictis, 1° actus humanos ob finem ultimum necessario fieri; 2° Deum solum esse finem nostrum ultimum : unde sequitur actus nostros deliberatos ad Deum saltem aliquo modo referendos esse, *ut jam in Philosophia Morali probavimus.*

Quadruplici modo autem actus nostri referri possunt ad Deum, scilicet, *actualiter, virtualiter, directe et indirecte.*

Referuntur actualiter, quando operamur ex positiva intentione Deum honorandi; referuntur virtualiter, cum vi præcedentis intentionis adhuc moraliter perseverantis, fiunt propter Deum, quamvis inter agendum de illo non cogitemus.

Referuntur directe, quando sive actualiter, sive virtualiter, fiunt immediate propter Deum; referuntur vero indirecte, si non fiant immediate propter Deum, sed propter alium finem bonum et honestum, qui ex natura sua ad Deum tendat. Relatio directa dicitur etiam relatio operantis, et relatio indirecta vocatur relatio operis; quia opus ex se honestum proprio pondere, ut aiunt theologi, refertur ad Deum.

Certum est 1º omnes actus nostros referendos esse ad Deum saltem relatione operis; in hoc quippe relatio ista consistit quod opus sit bonum in se et ob finem honestum fiat: at dubitari non potest quin omne opus deliberatum tale esse debeat: ergo.

Certum est 2º omnes actus nostros sic ad Deum referre non sufficere; constat enim nos teneri saltem aliquando Deum positive honorare per actus fidei, spei, charitatis, religionis, etc.

Opus autem referri potest ad Deum vel ex aliquo motivo supernaturali, id est, per fidem cognito, vel ex motivo naturali.

Certum est 3º opus præmium æternum non mereri nisi fiat saltem virtualiter ex motivo supernaturali, ut ostendimus in Tractatu de Gratia.

Ad hoc autem requiritur ut intentio, ex motivo supernaturali formata, non fuerit retractata sive per propositum contrarium, sive per aliam actionem incompatibilem, sive per operis interruptionem; sive per solam cessationem. Unde propositum frequenter et saltem quotidie renovari debet, ut intentio virtualiter perseverare censeatur.

Certum est 4º non dari obligationem cuncta opera

nostra ad Deum referendi actualiter, sive ex motivo supernaturali, sive ex motivo naturali, quia tantæ attentionis homo non est capax.

Restat igitur examinandum ex quo motivo actus nostri referendi sint ad Deum ut non sint peccaminosi.

Joannes *Hus*, et post eum *Lutherus* et *Baius* docuerunt hominem in peccato mortali constitutum, agere non posse sine peccato, ac proinde omnes actus ejus tot esse peccata, ex quocumque motivo fierent.

Jansenistæ et Quesnellistæ volunt omnes actus qui non referuntur ad Deum propter se dilectum, seu non fiunt ex motivo charitatis perfectæ vel imperfectæ, saltem inchoatæ et supernaturalis, necessario esse peccaminosos.

Lovanienses, qui a Jansenistis non satis aliquando dissensisse videntur, dixerunt defectu relationis ex charitate saltem initiali procedentis, non opus quidem, sed agentem vitari, propter negligentiam et omissionem, hocque, sed christianis solum, esse peccatum.

Notandum essenziale dari discrimen inter hæc duo, actus nostros referre ad Deum propter se dilectum, et eosdem ad Deum referre tanquam ad finem ultimum; qui enim spe tendit ad Deum, eum requirit tanquam finem ultimum, non vero propter se dilectum.

PROPOSITIO PRIMA.

Non necesse est actus nostros referri ad Deum ex motivo charitatis etiam initialis, proprie dictæ, ut non sint peccaminosi.

Prob. concilio Trid., auctoritate pontificum Romanorum, Facultatis Parisiensis, et ratione.

1º *Concilium Trid.*, sess. 14, cap. 4, docet attritionem, ex consideratione turpitudinis peccati vel ex metu gehennæ conceptam, esse donum Spiritus sancti hominemque ad obtinendam justificationem præparare: atqui talis attritio non elicitur ex charitate etiam imperfecta, nec tamen est peccatum, *ut patet.* Idem Concilium definit

contra *Lutherum*, sess. 6, can. 8, metum gehennæ non esse peccatum. Ergo 1°.

2° *Auctoritate Romanorum pontificum*, nempe Pii V, Gregorii XIII et Urbani VIII, qui hanc *Baii* propositionem, n. 27, damnaverunt: « Liberum arbitrium sine » gratiæ Dei adjutorio, non nisi ad peccandum valet; » et hanc alteram, n. 16: « Non est vera obedientia quæ fit » sine charitate. » Item Alexandri VII, qui sequentem pariter damnavit propositionem: « Omne quod non est » ex fide christiana supernaturali, peccatum est. » Certe quod fit sine fide et sine gratia, non fit ex charitate. Ergo 2°.

3° *Auctoritate Facultatis Parisiensis* quæ, anno 1560, sequentem propositionem notavit ut hæreticam: « Libe- » rum arbitrium ex se non potest nisi peccare, et omne » opus liberi arbitrii sibi dimissi, est peccatum mortale » vel veniale. » Ergo *a fortiori* omne opus sine charitate factum non est peccatum. Ergo 3°.

4° *Ratione*. Si opus sine charitate factum necessario vitiosum esset, inde sequeretur 1° actus fidei, spei, religionis, justitiæ, ex proprio illarum virtutum motivo elicitos, tot esse peccata; 2° unicam in stricto sensu esse virtutem, cum virtutes ex motivo specificentur; 3° amorem honesti in se spectati, v. g., castitatis, esse vitiosum; 4° cuncta infidelium opera esse peccata: atqui hæc omnia sunt absurda: ergo. *Vide quæ diximus in Tractatu de Gratia*, probando opus bonum morale sine charitate et sine fide fieri posse.

Dices: Qui non implet maximum Dei mandatum, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, etc., Luc. x, 27, peccat: at qui omnes actus suos non refert ad Deum ex charitate saltem imperfecta, maximum hoc Dei mandatum non implet, cum, ex *S. Thoma*, 1 2, q. 100, art. 10, ad 2, ad præceptum charitatis pertineat *ut omnia referantur ad Deum*. Ergo, etc.

R. 1°. Maximum Dei mandatum non impletur nisi per charitatem perfectam: ergo si vi illius mandati omnes actus humani ad Deum referendi essent, omnes ex

charitate perfecta referri deberent, quod tamen non admittunt Jansenistæ. Nimis igitur probat ista objectio, ac proinde nihil probat.

R. 2°. *Dist. min.* Qui omnes actus suos, etc., mandatum Dei non implet, si mandatum urgeat, *conc.*; si mandatum non urgeat, *nego min.* Etenim mandatum diligendi Deum ex toto corde, ex tota mente, etc., est affirmativum, at præceptum affirmativum obligat quidem semper eo sensu quod nullum sit tempus in quo non existat; sed non obligat pro semper, ita ut actus præscriptos singulis momentis exercere teneamur. Unde aliquando tenemur omnes actus nostros ad Deum ex præcepto charitatis referre, sed non pro semper. Ergo.

Ipsæ *S. Thomas*, ab adversariis objectus, addit in loco citato, loquens de præcepto charitatis et de præcepto honorandi parentes: « Cum ista sint duo præcepta affirmativa, non obligantia ad semper, possunt pro diversis temporibus non obligare. » Ergo.

Non tamen concludatur, ex dictis, nos Deum perfecte diligere non semper teneri; tenemur enim in gratia sanctificante permanere: gratia autem sanctificans charitatem perfectam habitualement includit: ergo tenemur Deum charitate perfecta habituali semper diligere, licet ex illa semper agere non teneamur.

PROPOSITIO SECUNDA.

Neque necesse est actus nostros referre ad Deum ex aliquo motivo supernaturali ad hoc ut non sint peccaminosi, sed sufficit agere ex motivo bono naturali, nisi præceptum supernaturale hic et nunc urgeat.

Prob. Hæc propositio, jam enuntiata in *Philosophia*, fusius probatur in *Tractatu de Gratia*, ex Scriptura sacra, auctoritate summorum Pontificum, testimonio *S. Aug.* et ratione: ad hæc argumenta et ad solutionem objectorum ibi propositorum remittimus.